

TÜRKİYE'DE SANAYİ

Sanayi: Farklı ham maddelerin ve yarı işlenmiş ürünlerin fabrikalarda işlenerek kullanılabilir (imal edilmiş) hâle getirilmesi faaliyetidir.

Ham
Madde

Sermaye

Enerji

TÜRKİYE'DE SANAYİ FAALİYETLERİNİN DAĞILIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

İş Gücü

Ulaşım

Pazar

HAM MADDE

Sanayileşme için gerekli olan temel faktörlerden biri ham madde teminidir. Tarım ürünleri, hayvansal ürünler, su ürünleri, ormanlar ve madenler başlıca ham madde kaynaklarıdır. Modern sanayide ham maddeye duyulan ihtiyacın fazla olmasının yanı sıra bazı ham maddelerin çabuk bozulabilir olması, sanayi tesislerinin ham madde kaynaklarına yakın yerlerde kurulmasını zorunlu kılmaktadır.

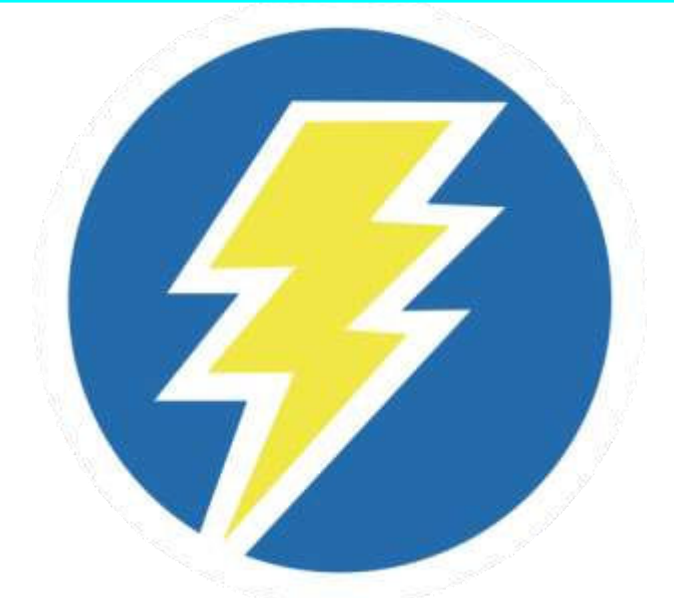
SERMAYE

Sermaye; sanayi tesislerinin kuruluşu, üretime hizmet eden araç gereçlerin alımı, ham madde satın alınması ve çalışanlara ait ücretlerin ödenmesi için gerekli olan birikime denir. Türkiye'de sanayi faaliyetleri, özel sektör ve yabancı ağırlıklı sermaye ile yürütülmektedir.

ENERJİ

Modern sanayinin makinelere dayalı olması, sanayi tesislerinin enerji tüketimini artırmaktadır. Demir-çelik sanayisinde ısı elde etmek için kullanılan enerji, birçok sanayi kolunda makineleri çalıştırmak için elektrik enerjisi olarak kullanılır. Günümüzde elektrik enerjisinin çok uzaklara kadar iletilebilmesi, enerji faktörünün sanayi tesislerinin dağılışına olan etkisini azaltmıştır.

İŞ GÜCÜ

Sanayide vasıflı ve vasıfsız olmak üzere çalışan iki çeşit iş gücü bulunmaktadır. Sanayideki otomasyon sistemlerinin gelişmesi nitelikli iş gücüne duyulan ihtiyacı artırmaktadır. Türkiye vasıflı ve vasıfsız iş gücü açısından önemli bir potansiyele sahiptir.

ULAŞIM

Sanayi tesislerinin kuruluşu ulaşım olanaklarıyla yakından ilgilidir. Ham maddenin sanayi tesisine getirilmesi ve ürünlerin pazara ulaştırılabilmesi ulaşımın kolay, hızlı, güvenli ve düzenli olmasına bağlıdır. Sanayinin gelişmesinde özellikle demir yolu ve deniz yolu ulaşımı etkilidir. Türkiye'de sanayinin batı ile kıyı kesimlerde yoğunlaşmasının sebeplerinden biri de elverişli ulaşım imkânlarıdır.

PAZAR

Bir sanayi tesisinin kurulduğu yer belirlenirken üretilen ürünlerin pazar alanları dikkate alınmaktadır. Ülkemizde sanayi tesisleri nüfusun kalabalık olduğu şehirler ve çevresinde yoğunlaşmaktadır.

Aşağıda sanayi tesislerinin kuruluş koşullarıyla ilgili verilen kelimeleri, noktalı yerlere örnekteki gibi doğru olacak şekilde yazınız.

Ham madde, Enerji kaynakları, Sermaye, İş gücü, Ulaşım, Pazar

-**Pazar**..... Türkiye'de sanayi tesisleri İstanbul, Bursa, İzmir gibi nüfusu fazla olan şehirlerde daha çoktur.
- **Ham madde** Türkiye'de genellikle tarım ürünlerini işleyen sanayi tesisleri bu ürünlerin yetiştirildiği alanlarda kurulmaktadır. Şeker fabrikalarının şeker tarımı yapılan bölgelerde kurulması bu duruma örnektir.
- **Enerji Kaynakları** Batı Karadeniz'de demir çıkarılmamasına rağmen Karabük'te demir-çelik sanayi tesisi vardır.
-**İş gücü**..... Türkiye'de modern sanayi gereği çeşitli makineler kullanılmakta olup bu makinelerin programlanması, kullanılması, bakım ve onarımı için uzman kişilere ihtiyaç vardır.
-**Ulaşım**..... İzmit ve İzmir'de bulunan limanlara bağlı olarak petrol rafinerileri kurulmuştur.
-**Sermaye**..... Sanayi tesislerinin kurulması ve işletilmesinde devletin sağladığı kredi olanaklarından yararlanılmaktadır.

Türkiye'de Gıda Sanayisi

Gıda sanayisi; tarımsal ham maddeyi işleyen, hazırlayan, muhafaza eden ve ambalajlayan bir sanayi dalıdır. Türkiye'de gıda sanayisi, genellikle ham maddeye bağlı olarak tarımsal üretimin yapıldığı alanlarda ya da pazar koşullarına bağlı olarak büyük şehirlerde yoğunlaşmaktadır.

Unlu mamuller sanayisi ham madde olarak tahılları işlemektedir. Bu sanayi tesislerinde un, ekmeek, bisküvi ve makarna gibi mamul maddeler üretilir. Ülke genelinde görülen un ve unlu gıda sanayi tesisleri özellikle **Orta Anadolu**'da yoğunlaşmaktadır.

Türkiye'de şeker sanayisine dönük faaliyet, 1926 yılında **Alpullu (Kırklareli) Şeker Fabrikası'nın** kurulmasıyla başlamıştır. Şeker pancarı tarımının yoğunlaştığı iç bölgelerde bugün özel ve kamuya ait 33 adet şeker fabrikası bulunmaktadır.

Et ve et ürünleri sanayisi, 1952 yılında Et ve Balık Kurumunun kurulması ile başlamıştır. Et ve süt ürünleri üretiminde **Konya, İzmir, Erzurum, Balıkesir** ve **Kars** ön plana çıkan illerdir. Tavuk eti işleyen tesisler büyükşehirlerin çevresinde toplanmıştır.

Su ürünleri işleyen tesislerin başlıcaları **Çanakkale**, **Trabzon** ve **İzmir** illerinde yer almaktadır.

Ayçiçeđi, zeytin, mısır ve soya; yağ elde edilen başlıca tarım ürünleridir. Bitkisel yağ fabrikalarının dağılışına bakıldığında ham maddeye yakınlığın ön planda olduğu görölmektedir.

Ayçiçeđi yağı fabrikaları Edirne ve Tekirdağ' da yaygındır.

Zeytinyağı fabrikaları Edremit, Ayvalık ve Gemlik'te yaygındır.

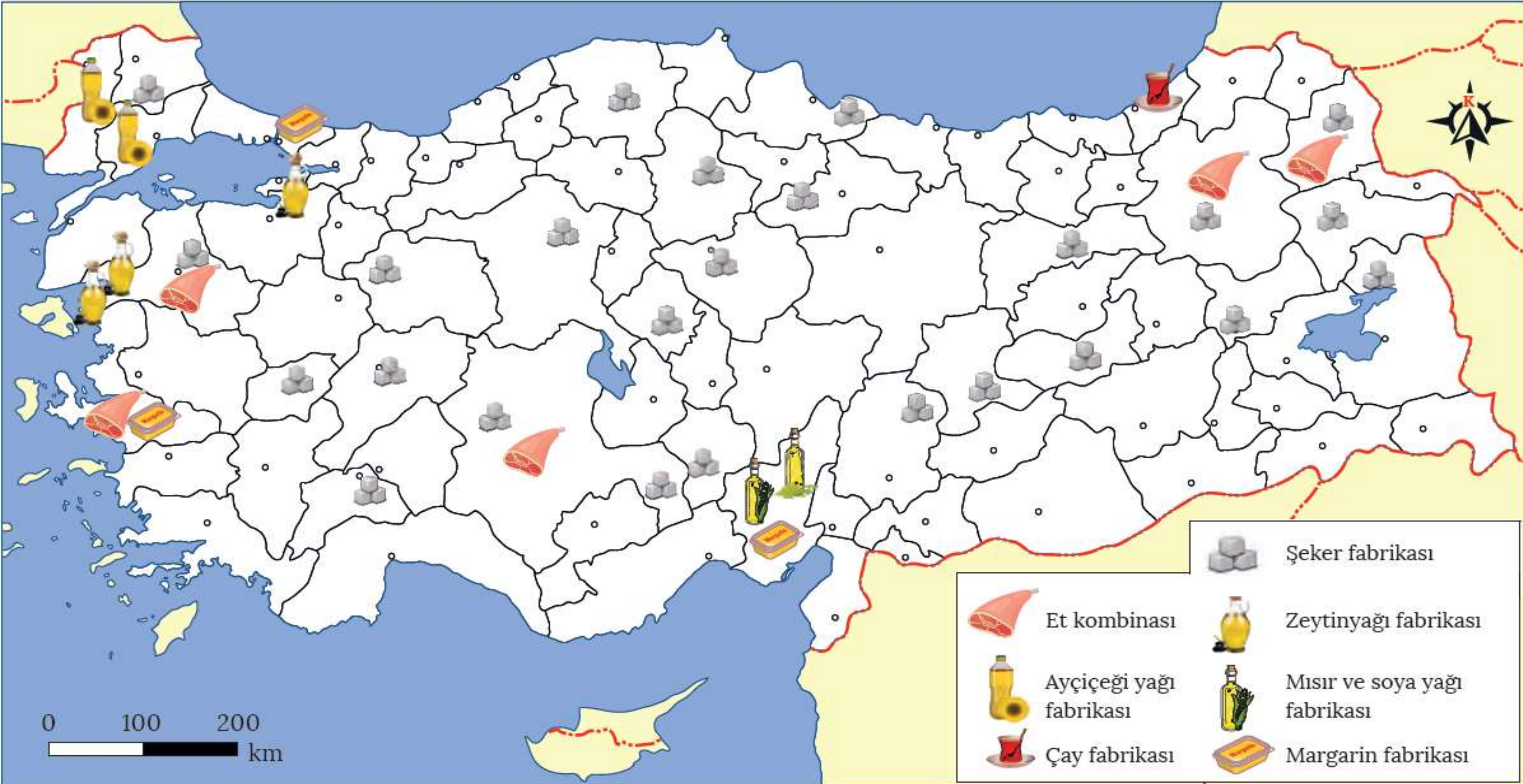
Soya ve mısır yağı fabrikaları Adana'da yaygındır.

Türkiye'de çay sanayisi, çay tarımının yapıldığı Doğu Karadeniz kıyı kuşağında özellikle Rize çevresinde gelişmiştir.

Türkiye'de gıda sanayisinin dağılımı (Doğanay, H., 2016)

Türkiye'de Dokuma ve Deri Sanayisi

Türkiye'nin pamuk tarımı ve hayvancılık faaliyetlerinde gelişmiş olması, dokuma ve deri işletmeciliğinde gelişmesine olanak sağlamıştır. Günümüzde pamuklu dokuma faaliyetleri özel sektör tarafından yürütülmektedir.

Pamuklu dokuma ve pamuk ipliği tesisleri; Adana, İzmir, Denizli, Aydın, Antalya, Manisa, Gaziantep gibi illerde ham maddeye bağlı olarak kurulmuştur. İstanbul, Bursa ve Kayseri gibi illerde ise bu sanayi kolunun gelişmesi ham madde temininin kolay olmasından kaynaklanmaktadır.

Yünlü dokuma sanayisi İstanbul, Kocaeli (Hereke), Bursa, İzmir, Manisa, Uşak, Isparta, Kayseri ve Gaziantep illerinde yaygındır.

Türkiye'nin geleneksel el sanatlarından olan **halıcılık ve kilimcilik**; Isparta, Kayseri (Bünyan), Manisa (Demirci, Gördes, Kula), Kocaeli (Hereke), Uşak'ta yapılmaktadır.

Ülkemizde **tekstil, hazır giyim ve örme sanayisi**; genellikle pazar ve ulaşım koşullarına bağlı olarak İstanbul, İzmit, Bursa, İzmir, Ankara ve Adana gibi büyük şehirlerde gelişmiştir.

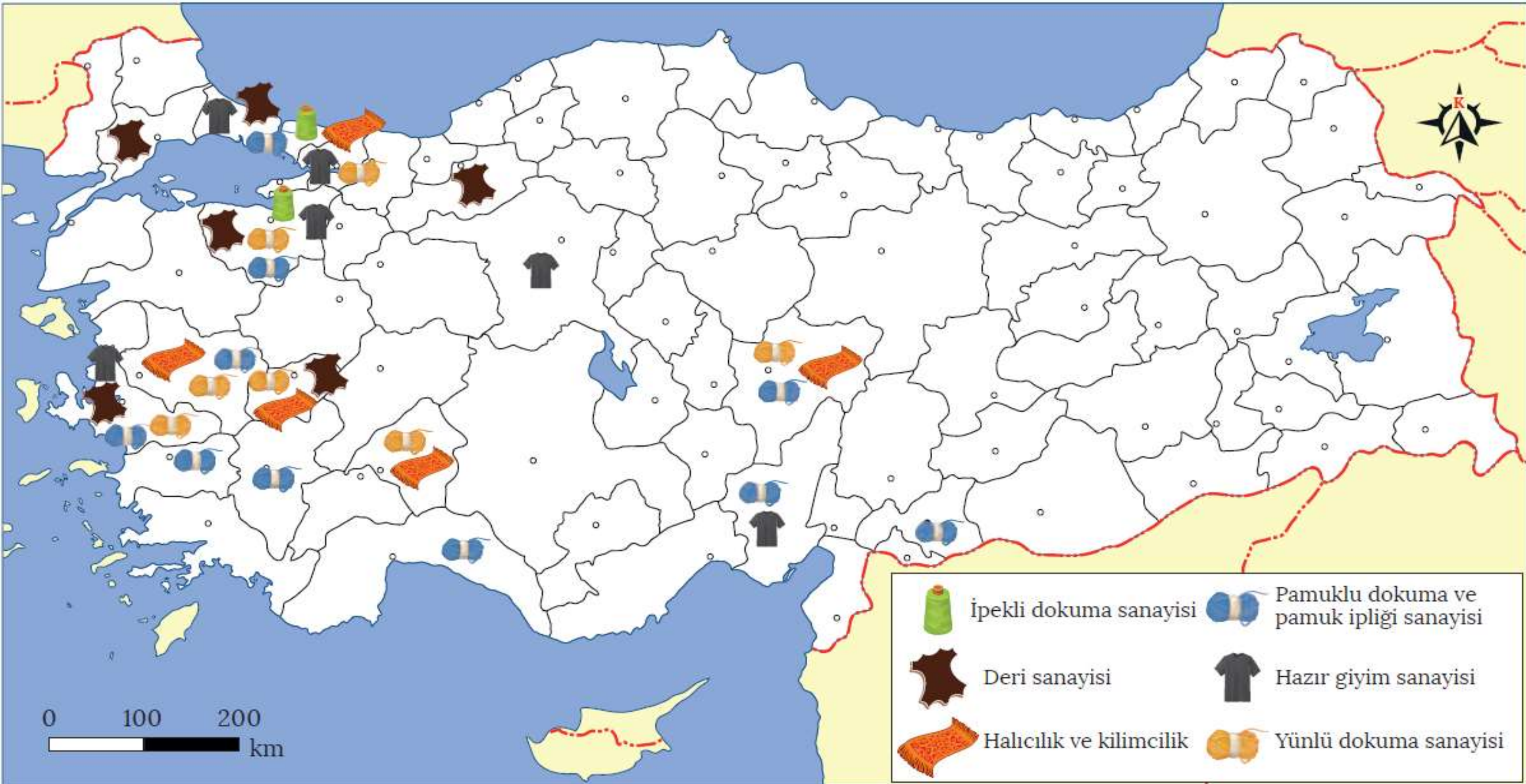

Son yıllarda suni ipek üretimine bağlı olarak doğal ipek üretimi gerilemiştir. **ipekli dokuma sanayisi** İstanbul, Bursa ve Gemlik'te gelişmiştir.

Giysi, ayakkabı, çanta, cüzdan gibi ürünlerin üretildiği **Deri sanayisi** ise başta İstanbul olmak üzere İzmir, Bursa, Bolu, Uşak ve Tekirdağ'da gelişmiştir.

Türkiye'de dokuma, giyim ve deri sanayisi (Doğanay, H., 2016)

Türkiye'de Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayisi

Kâğıt, kereste, lif levha, yonga levha, parke, sunta ve kontraplak başlıca orman ürünleridir. Türkiye'de kereste fabrikalarının daha çok **Batı Karadeniz'de** yoğunlaştığı görülmektedir

Türkiye'de mobilya sanayisinde İstanbul, Ankara, Kayseri, İzmir ve İnegöl'de (Bursa) ön plana çıkmaktadır

İzmit, Çaycuma (Zonguldak), Aksu (Giresun), Dalaman (Muğla), Çay (Afyon), Balıkesir, Taşköprü (Kastamonu) ve Taşucu'nda (Mersin) **kâğıt fabrikası** vardır.

Türkiye'de orman ürünleri ve mobilya sanayisi (Doğanay, H., 2016)

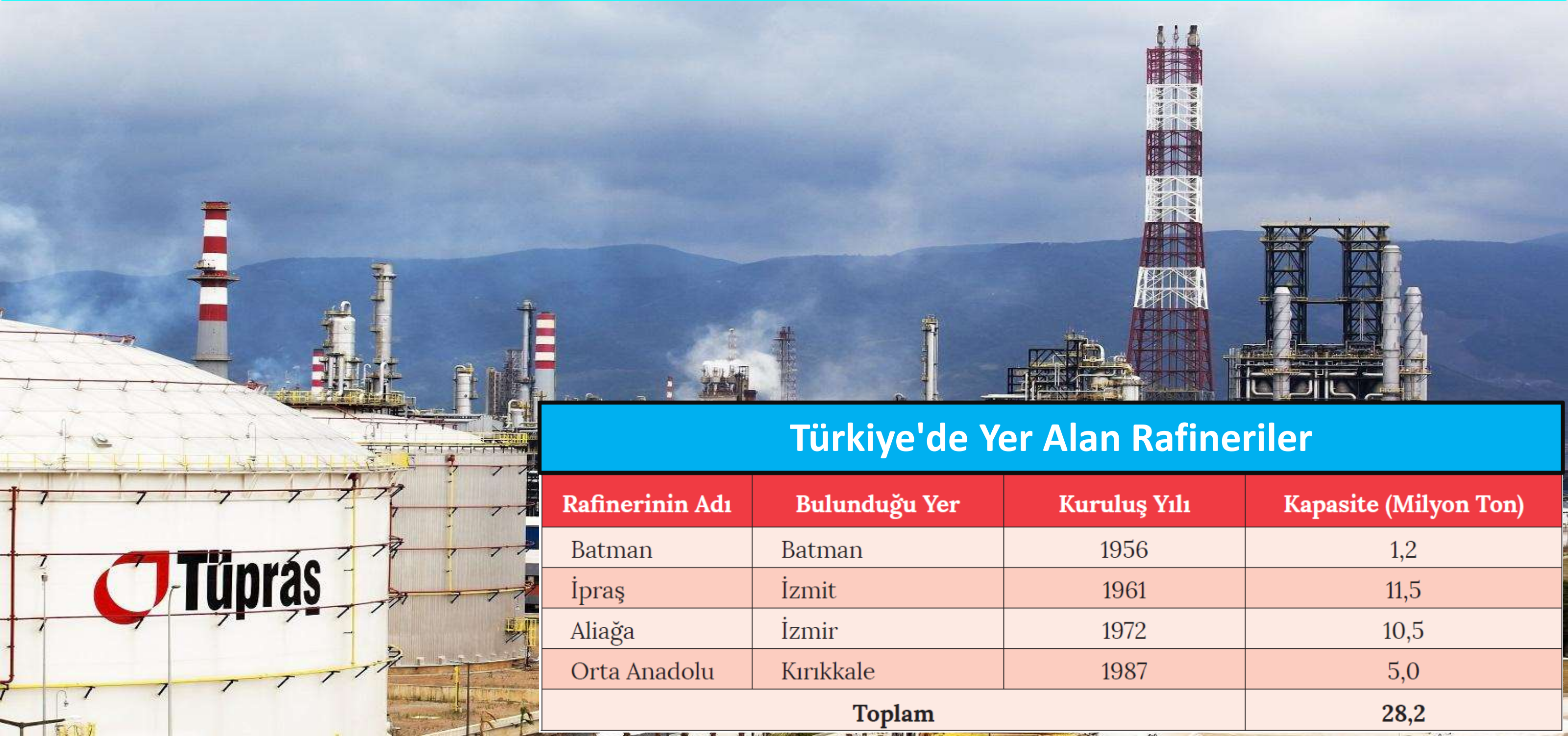

Türkiye'de Kimya Sanayisi

Kimya sanayisinde birçok ham madde kullanılarak çok sayıda ürün elde edilmektedir. Kimya sanayisinin başlıca alt dalları petrokimya, ilaç, lastik, gübre, sabun ve deterjan sanayileridir.

Petro kimya sanayisinde LPG (Sıvılaştırılmış Petrol Gazı), benzin, motorin, fuel-oil, jet yakıtı, gaz yağı, madeni yağlar, sentetik lifler, plastik, asfalt, naftalin gibi birçok ürün elde edilmektedir.

Türkiye'de Yer Alan Rafineriler

Rafinerinin Adı	Bulunduğu Yer	Kuruluş Yılı	Kapasite (Milyon Ton)
Batman	Batman	1956	1,2
İpraş	İzmit	1961	11,5
Aliağa	İzmir	1972	10,5
Orta Anadolu	Kırıkkale	1987	5,0
Toplam			28,2

Batman Rafinerisi sadece Türkiye'de çıkarılan petrolü işlemektedir.

Motorlu taşıtlara **lastik** üreten fabrikalar İzmit, Adapazarı ve Kırşehir'de bulunmaktadır.

İlaç sanayisi, başta İstanbul olmak üzere Kocaeli ve Tekirdağ'da gelişmiştir.

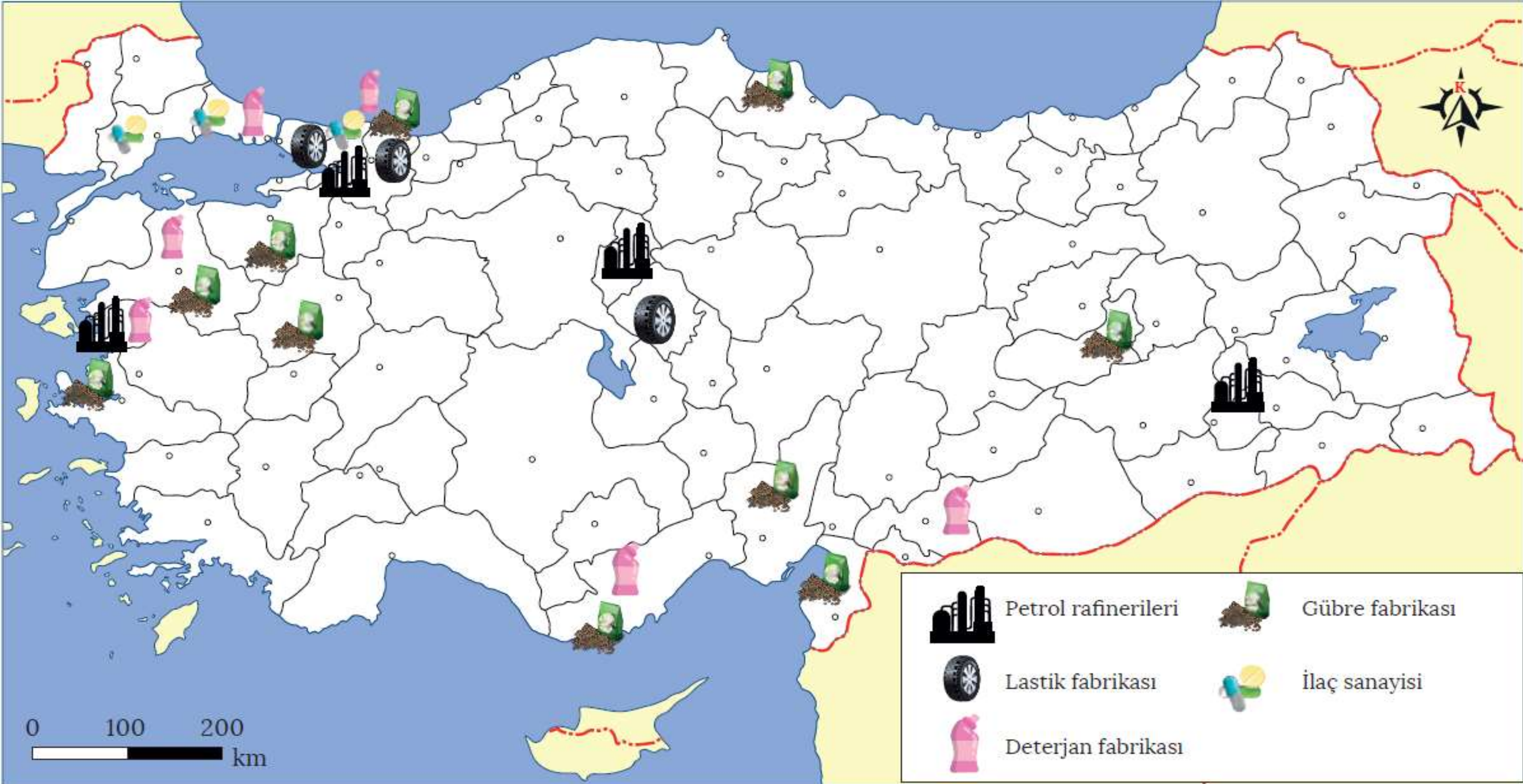

Türkiye'de **gübre** üreten tesisler Bandırma (Balıkesir), Aliğa (İzmir), Kocaeli, İskenderun, Ceyhan (Adana), Mersin, Kütahya, Gemlik (Bursa), Samsun ve Sivrice'de (Elazığ) bulunmaktadır.

Sabun ve deterjan sanayi İstanbul, İzmir, İzmit, Balıkesir ve Gaziantep illerinde gelişmiştir.

Türkiye'de kimya sanayisinin faaliyet gösterdiği yerler (Doğanay, H., 2016)

Türkiye'de Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi

Taş ve toprağa dayalı sanayiden elde edilen başlıca ürünler; çimento, tuğla, kiremit, cam ve cam ürünleri, kireç, alçı ve seramik eşya şeklinde sıralanabilir.

Türkiye'nin en gelişmiş üretim alanlarından biri olan **çimento endüstrisi**, ülke genelinde çimento fabrikalarının yayılmasını sağlamıştır. Türkiye; 2014 yılında 71 milyon tonluk çimento üretimiyle dünyada Çin, Hindistan, AB ülkeleri, ABD ve Brezilya'dan sonra **6. sırada** yer almıştır.

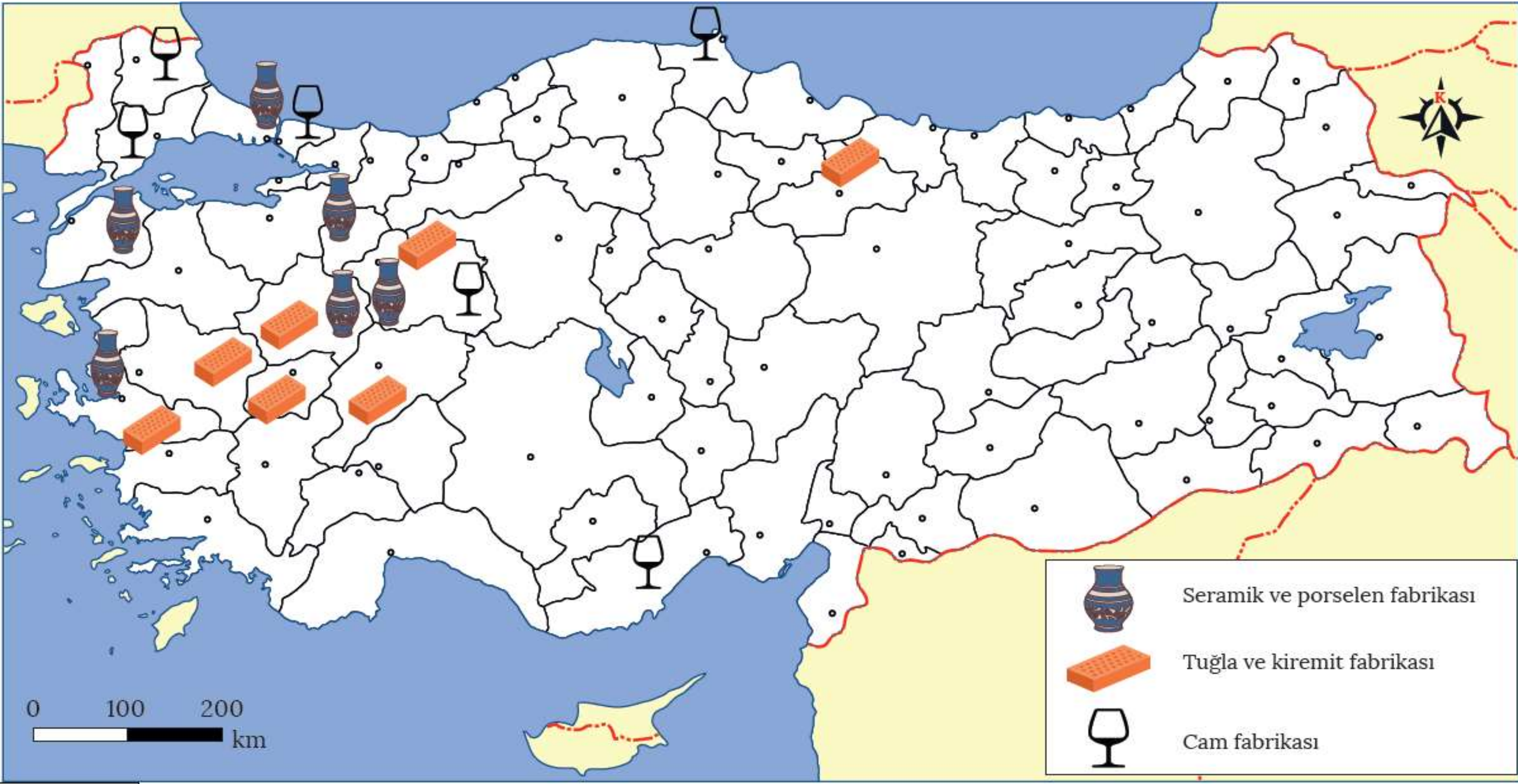
Cam üretiminin ham maddesi; beyaz kum olarak adlandırılan kuvars kumunun yanı sıra kireç taşı, sodyum sülfat ve bazı kimyasallardır. Türkiye'de ilk cam fabrikası 1934 yılında İstanbul Beykoz'da kurulmuştur. Kırklareli, Tekirdağ, Mersin, Sinop ve Eskişehir günümüzde cam fabrikalarının bulunduğu iller arasındadır.

Türkiye'de nüfus artışı ve hızlı şehirleşme sonucu artan konut ihtiyacı, **tuğla ve kiremit sanayisinin** gelişmesini sağlamıştır. Eskişehir, Kütahya, Afyonkarahisar, Uşak, Tokat, Manisa ve İzmir bu fabrikaların yoğunlaştığı iller arasındadır.

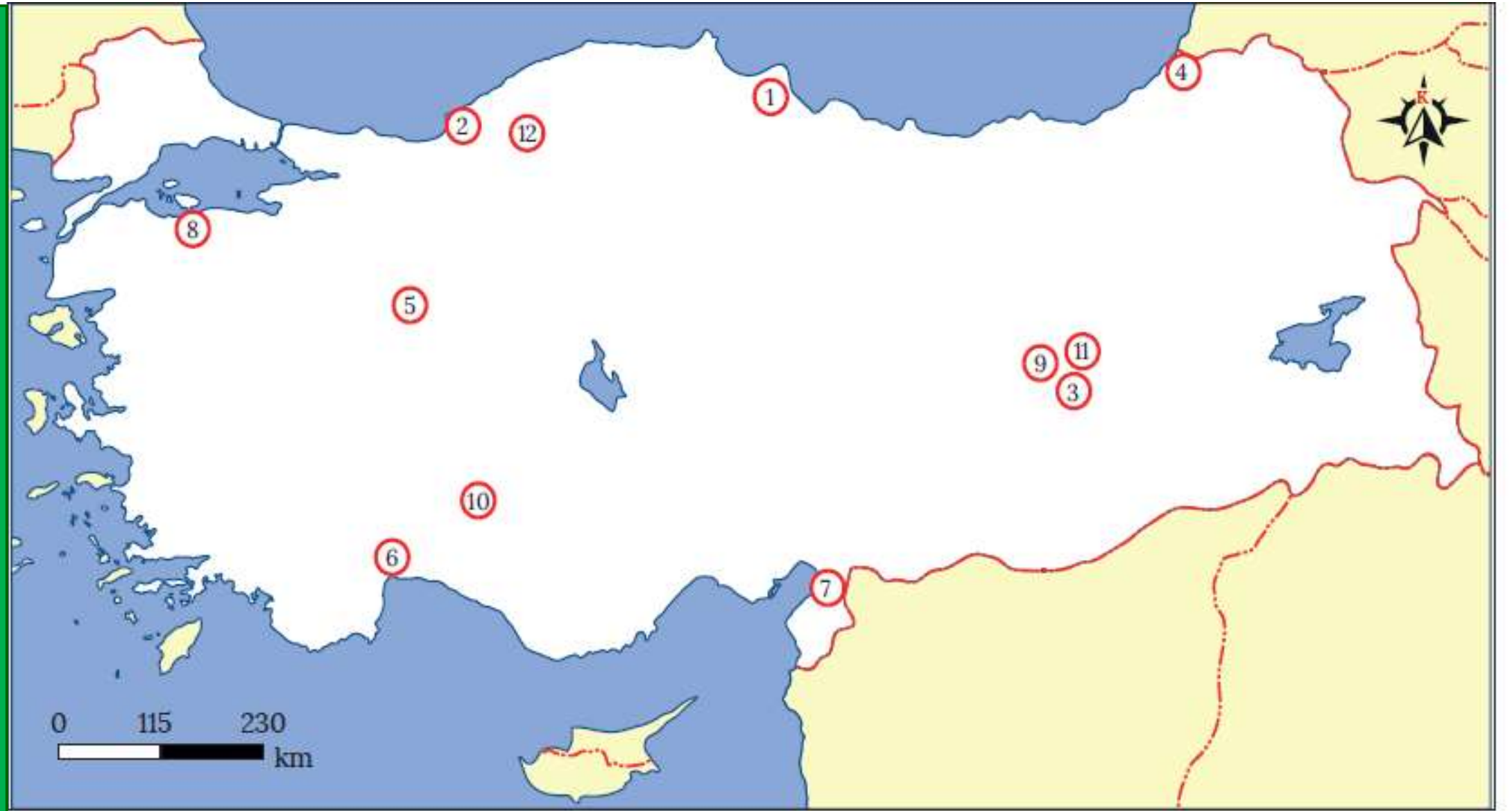
Seramik, porselen ve fayans üretiminde ana ham madde kil, kaolin, feldspat ve kuvars kumudur. Seramik ve porselenden elde edilen ürünlerin de ihracatta yer aldığı görülmektedir. Çan (Çanakkale), Bozüyük ve Söğüt (Bilecik), Kütahya, İstanbul, İzmir ve Eskişehir başlıca seramik ve porselen fabrikalarının olduğu yerlerdir.

Türkiye'de taş ve toprağa dayalı sanayi faaliyetleri (Doğanay, H., 2016)

Yer altından çıkarılan madenlerin fabrikalarda işlenerek demir, bakır gibi saf hâle getirilerek işlenmesine **maden işleme sanayisi (metalürji)** denir. Maden işleme tesisleri genellikle büyük sanayi tesislerinden oluşmaktadır. Türkiye'nin başlıca maden işleme tesisleri; demir, bakır, krom, boksit, kuşun-çinko ve bor mineralleri madenlerine bağlı olarak kurulmuştur. Buna göre haritada numaralandırılmış yerlerle aşağıda verilen maden işleme tesislerini eşleştiriniz.

③ Ergani Bakır İşletmeleri (Maden / Elazığ)	⑫ Karabük Demir-Çelik Fabrikası (Karabük)
① Samsun Bakır İzabe Tesisleri (Samsun)	② Ereğli Demir Çelik Fabrikası (Ereğli / Zonguldak)
④ Murgul Bakır İzabe Tesisleri (Artvin)	⑦ İskenderun Demir Çelik Fabrikası (İskenderun)
⑧ Bandırma Bor ve Asit Fabrikaları (Balıkesir)	⑥ Antalya Ferro-Krom Tesisleri (Antalya)
⑤ Kırka Bor İşletmesi (Seyitgazi / Eskişehir)	⑨ Elazığ Ferro-Krom Tesisleri (Elazığ)
⑪ Elazığ Kurşun-Çinko İşletmeleri (Elazığ)	⑩ Seydişehir Alüminyum Tesisleri (Konya)

Türkiye'de Makine ve Ulaşım Araçları Sanayisi

Makine sanayisi; ulaşım araçları yapımı, elektrikli makinelerin imalatı, tarım aletleri yapımı, savunmasanayisine ait araçların imalatı gibi kollardan oluşmaktadır.

Türkiye'de otomotiv sektöründe ilk tesis, 1954 yılında montaj üretime bağlı olarak İstanbul Tuzla'da kurulmuştur. İlk yerli Türk otomobili, **Devrim** adıyla Eskişehir Lokomotif ve Motor Endüstri Tesisleri'nde imal edilmiştir. Bunlar, 2 adet ilk örnek otomobil olup çeşitli nedenlerden dolayı üretim bu sayı ile sınırlı kalmıştır.

Yerli otomobil alanında ilk gerçek girişim, 1966 yılında **"Anadol"** marka otomobil üretimi ile başlamıştır. Yaklaşık 16 yıl (1966-1982) üretim yapan Anadol Tesisleri'nde yaklaşık 87 bin adet binek otomobil üretilmiştir.

Türkiye'de günümüzde **Bursa**, **İzmir**, **İstanbul**, **Kocaeli** ve **Sakarya**'da otomobil ve yük taşıtları üreten fabrikalar bulunmaktadır. Otomotiv sektörü, Türkiye'nin ihracatında önemli bir paya sahiptir.

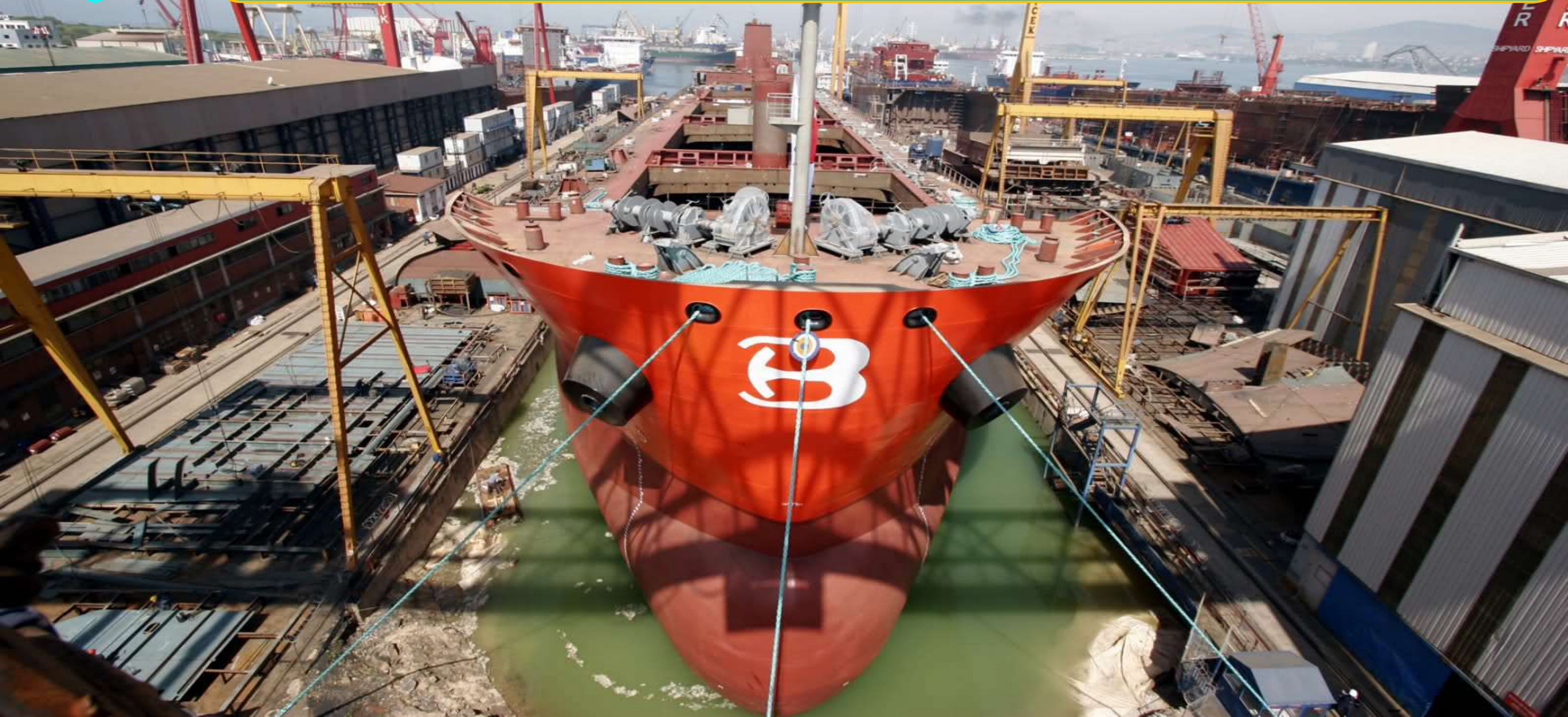

Türk otomotiv sektöründe ön plana çıkan üretim sahalarından biri de **traktör endüstrisi**dir. Adapazarı, Ankara, İstanbul, Tekirdağ ve Konya traktör fabrikalarının bulunduğu başlıca illerdir. Türkiye'de traktörün yanı sıra tarım araçları da üretilmektedir. Tarım araçları sanayisine dayalı üretim; İstanbul, Adapazarı, Kocaeli, İzmir, Ankara ve Kayseri'de gelişmiştir. Lokomotif üretimi Adapazarı, Eskişehir ve Sivas'ta; ray bakım tesisleri ise Sivas ve Ankara'da yer almaktadır.

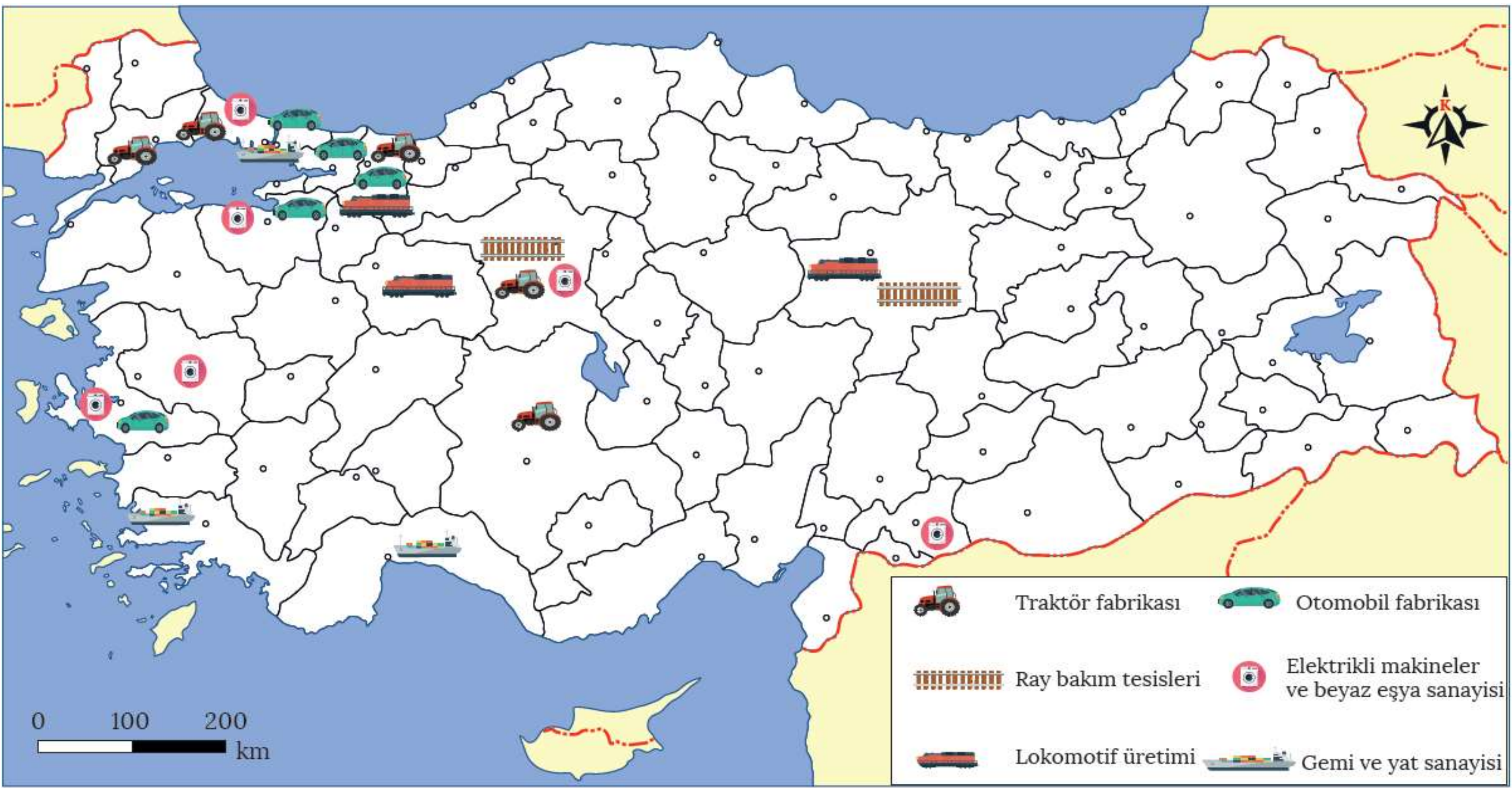

Tuzla
Tersanesi

Türkiye'de en önemli **tersaneler**, İstanbul ile İzmit arasında yer almaktadır. **Gölcük, Tuzla, Pendik** ve **Haliç** bu tersanelerden bazılarıdır. Deniz turizmine yönelik yat sanayisinin geliştiği yerlere bakıldığında İstanbul, Antalya ve Bodrum ön plana çıkmaktadır.

Türkiye'de üretilen makinelerin bulunduğu yerler (Doğanay, H., 2016)

Türkiye'de Savunma Sanayisi

Jeopolitik açıdan siyasi, bölgesel ve ekonomik karmaşanın yoğun olduğu bir bölgede yer alan Türkiye'de savunma sanayii oldukça önemli bir yere sahiptir. Makine Kimya Endüstrisi Kurumu (MKEK), Askerî Elektronik Sanayii (ASELSAN), Askeri Pil Sanayii (ASPİLSAN), Hava Elektronik Sanayii (HAVELSAN) savunma sanayisinin başlıca kurumlarıdır. Türkiye'de ilk silah fabrikası Kırıkkale'de kurulmuştur. Türk Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyacı olan silah, patlayıcı mühimmat gibi malzemeler başta **Kırıkkale**, **Çankırı**, **Ankara** ve **Eskişehir** olmak üzere ülkenin çeşitli yerlerinde bulunan fabrikalardan karşılanmaktadır.

SANAYİNİN TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ YERİ

Türkiye’de sanayi faaliyetleri Cumhuriyet’ten bugüne hızla artmış ve çeşitlenmiştir. Atatürk’ün şu sözü sanayinin ülkemiz için önemini ortaya koymaktadır: “Her yeni endüstri eseri, muhitine refah ve medeniyet ve bütün memlekete mutluluk ve kuvvet vermektedir.”

Yıl	GSMH İçinde Sanayinin Oranı (%)
1925	9,6
1950	13
1980	21
2018	29,4

Sanayi sektörünün iş gücü içindeki payı her yıl artış göstermektedir. 1955 yılında toplam iş gücü içerisinde sanayinin oranı %5,9 iken 2018 yılında %29,4'e çıkmıştır.

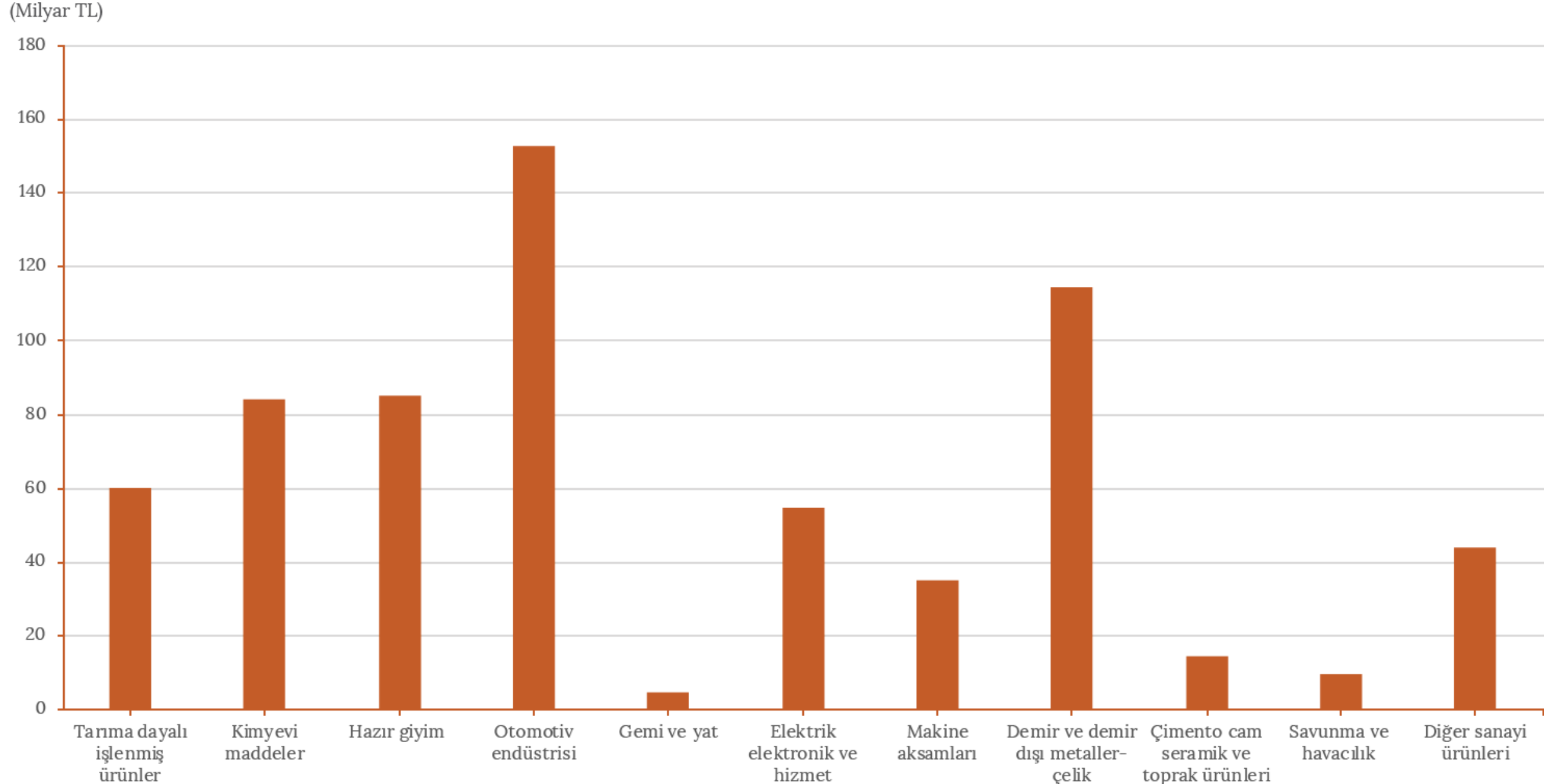
Yıl	Toplam İş Gücü	Sanayi İş Gücü	(%)
1955	12 205,3	726,5	5,9
1985	20 556,7	2185,3	10,6
2000	20 941	3612	17,2
2018	28 738	7666	26,7

Sanayi sektörünün iş gücü içindeki payı her yıl artış göstermektedir. 1955 yılında toplam iş gücü içerisinde sanayinin oranı %5,9 iken 2018 yılında %26,7'e çıkmıştır.

Yıl	Dış Satım (İhracat)	Sanayi	(%)
1965	464	91	19,6
1980	2910	1047	35,9
2000	27 775	25 339	91,2
2018	167 933	157 718	93,9

Türkiye'nin yıllık dış satım gelirleri arasında sanayinin oranı %90'ın üzerine çıkmıştır. 1965 yılında sanayi ihracatı %19,6 iken 2018 yılında bu oran %93,9'a yükselmiştir.

Türkiye 2018 yılı TÜİK verilerine göre toplam ihracatı 791 milyar TL civarında gerçekleşmiştir. Bu ihracat içerisinde otomotiv, hazır giyim, demir ve demir dışı metaller, çelik, kimyevi maddeler ve tarıma dayalı işlenmiş ürünler üst sıralarda yer almaktadır. Ayrıca Türkiye'nin 2011 yılında yaklaşık 1,5 milyar TL olan savunma sanayisi ihracatı 2018 yılında yaklaşık 10 milyar TL'ye yükselmiştir.

2018 yılı sanayi ihracat rakamları (milyar TL, TÜİK)

1. Ham maddeye yakın kurulan fabrikalar hangileridir?

Zeytinyağı, Pamuklu Dokuma, Et Ürünleri, Sigara Fabrikası, Fındık İşleme, Bakır İşleme (Murgul), Ferrokrom, Şeker Fabrikası

2. Hangi fabrikaların kuruluş yerinin belirlenmesinde ulaşım koşulları göz önünde bulundurulmuştur?

Otomotiv, Bakır İşleme (Samsun)

3. Hangi fabrikalar enerji kaynağına yakın yerlere kurulmuştur?

Demir-Çelik Fabrikası

4. Hangi fabrikaların kuruluş yerinin belirlenmesinde pazarlama koşulları göz önünde bulundurulmuştur?

Tekstil, Otomotiv

Etkinlik

Aşağıdaki tabloyu örneğe uygun olarak tamamlayınız.

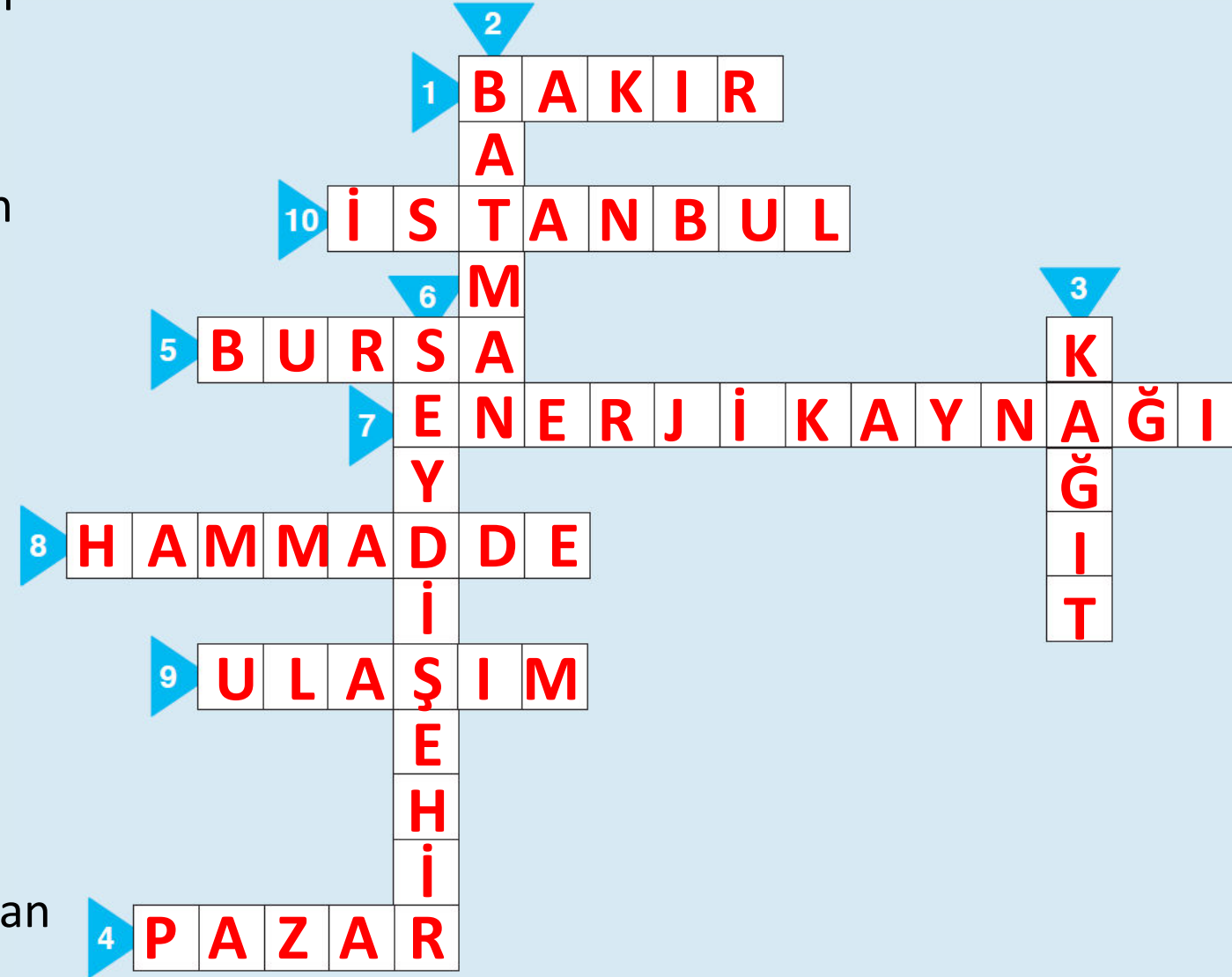
Sanayi kuruluşları	Buldukları yerler	Kuruluş yerinin seçiminde belirleyici olan etmen			
		Enerji kaynağı	Ham madde	Ulaşım	Pazarlama
Demir çelik	Karabük	✓			
Şeker fabrikası	Konya		✓		
Otomotiv	Bursa			✓	
Demir çelik	İskenderun			✓	
Petrol rafinerisi	Batman		✓		
Zeytinyağı	İzmir		✓		
Kâğıt	Balıkesir		✓		
Pamuklu dokuma	Adana		✓		
Krom	Elâziğ		✓		
Çay	Rize		✓		

Etkinlik

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

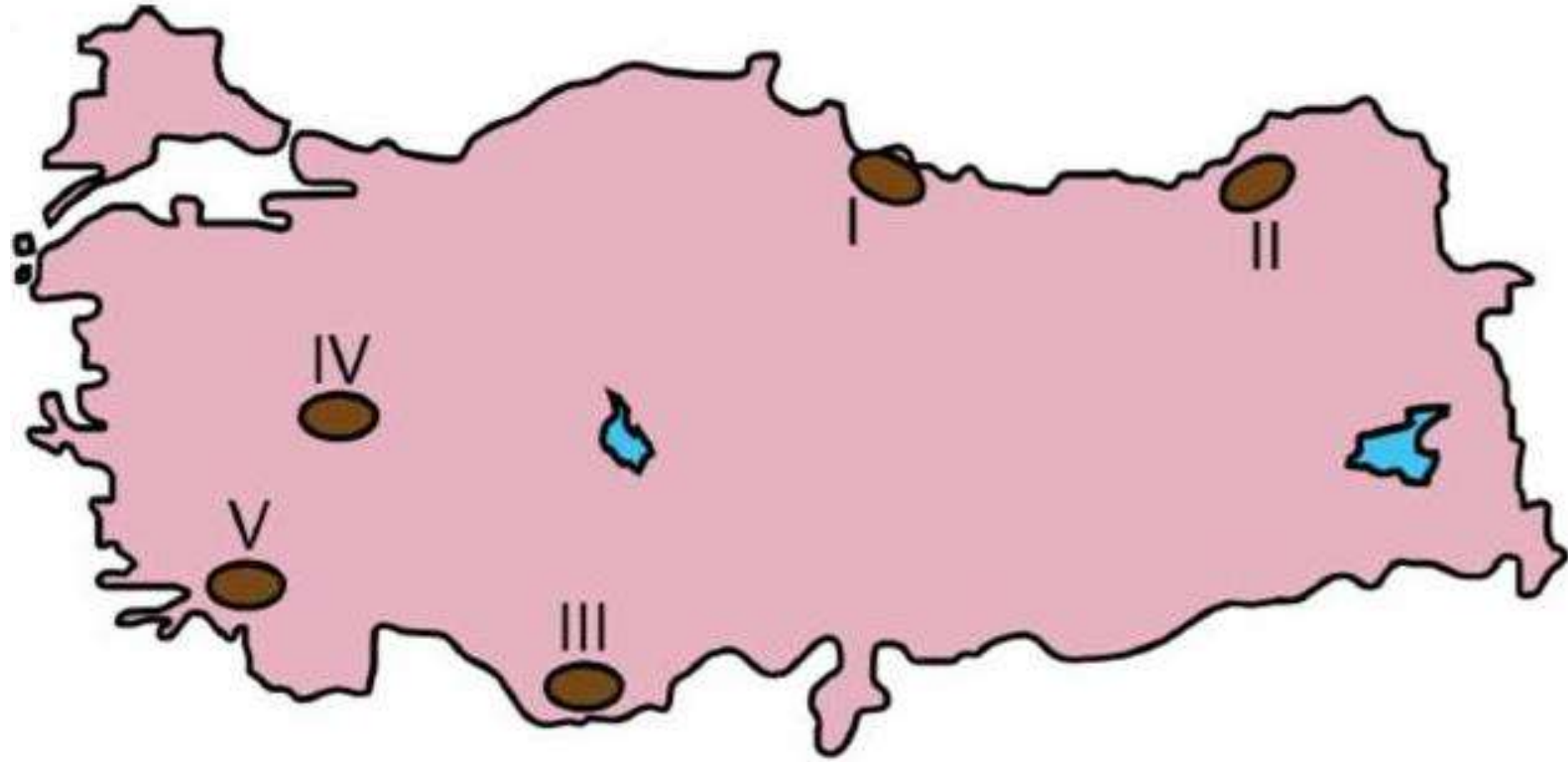
1. Samsun'da ulaşım koşullarından dolayı kurulan sanayi tesisinde işlenen maden.
2. Ham maddeye yakın yerde kurulan petrol rafinerisi.
3. Aksu, Taşköprü, Çaycuma, Dalaman ve Taşucu'nda ham maddeye yakın yerde kurulan sanayi kuruluşu.
4. Tekstil ve besin maddesi üreten fabrikaların İstanbul gibi büyük şehirlerde kurulmasında göz önünde bulundurulmuş koşul.
5. İpekli dokuma sanayisinin bulunduğu ve Güney Marmara'da yer alan şehir.
6. Boksit madeninin işlendiği şehir.
7. Ereğli ve Karabük'te demir çelik fabrikaları kurulurken göz önünde bulundurulmuş koşul.
8. Konya'da şeker fabrikası kurulurken göz önünde bulundurulmuş koşul.
9. İskenderun'da demir çelik fabrikası kurulurken göz önünde bulundurulmuş koşullardan biri.
10. Pamuklu dokuma fabrikası kurulurken ham maddeye yakınlığın göz önünde bulundurulmadığı Çatalca ve Kocaeli Yarımadalarında yer alan şehir.

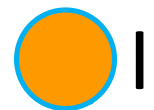
Türkiye'nin sanayileşme süreciyle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Cumhuriyetin ilk yıllarında tarıma dayalı sanayi kolları gelişmiştir.
- B) Bütün illerin kalkınmada öncelikli yöreler içinde yer alması sanayiye geliştirmiştir.
- C) 1950'li yıllarla birlikte sanayi ürünleri dış alımına hız verilmiştir.
- D) Planlı kalkınma döneminde sanayileşmeye, kalkınma planlarında özel önem verilmiştir.
- E) 1930'lu yıllarda devletçilik ilkesine bağlı olarak kimya ve demir-çelik sanayisinin temelleri atılmıştır.

Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak koyu renkle gösterilmiştir.

Sadece yeryüzü şekilleri dikkate alındığında, bu yerlerin hangisinde sanayi alanlarının gelişimi daha kolaydır?

B) II

C) III

D) IV

E) V

Türkiye'nin sahip olduğu iklim çeşitliliği ekonomik faaliyetler üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Özellikle tarıma dayalı sanayi kollarının kuruluşunda ve gelişiminde bu etki açıkça görülmektedir.

Buna göre, aşağıdaki sanayi kollarından hangisi bu duruma örnek gösterilemez?

- A) Kâğıt
- B) Gübre
- C) Tekstil
- D) Tütün
- E) Şeker

- İskenderun'da demir-çelik fabrikası
- Samsun'da bakır işleme tesisleri
- Mersin'de petrol rafinerisi

Bu sanayi tesislerinin yer seçiminde etkili olan temel faktör aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Enerji
- B) Pazar
- C) Ulaşım
- D) İş gücü
- E) Ham madde

Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar geçen süreçte sanayinin ekonomideki payını artırmak için Türkiye’de birçok çalışma yapılmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu çalışmalardan biri değildir?

- A) Sanayinin teşvik edilmesinin devlet politikası hâline getirilmesi
- B) Eğitim faaliyetleriyle nitelikli eleman ihtiyacının karşılanması
- C) Teknolojik gelişmelerin takibiyle sanayi kollarının çeşitlenmesi
- D) Hizmet ve tarım sektöründeki sınırlamalarla sanayinin teşvik edilmesi
- E) Ulaşım başta olmak üzere sanayi alt yapısının iyileştirilmesi

ÖLÇME ve DEĞERLENDİRME

BOŞLUK DOLDURMA

Edremit, Ayvalık, Gemlik, Çanakkale, Aydın gibi yerleşmelerde**zeytin**..... yağı fabrikaları yaygındır.

İlk yerli Türk otomobili,**Devrim**..... adıyla Eskişehir Lokomotif ve Motor Endüstri Tesisleri'nde imal edilmiştir.

.....**Sanayi**..... farklı ham maddelerin ve yarı işlenmiş ürünlerin fabrikalarda işlenerek kullanılabilir (imal edilmiş) hâle getirilmesi faaliyetidir.

.....**Batman**..... Rafinerisi sadece Türkiye'de çıkarılan petrolü işlemektedir.

Sanayi tesislerinin kuruluşu, üretime hizmet eden araç gereçlerin alımı, ham madde satın alınması ve çalışanlara ait ücretlerin ödenmesi için gerekli olan birikime**sermaye**..... denir.

DOĞRU-YANLIŐ

İskenderun demir-elik sanayinin yer seçiminde hammaddeye yakınlık önemlidir.

Türkiye'de halıcılık ve kilimcilik; Isparta, Kayseri (Bünyan), Manisa (Demirci, Gördes, Kula), Kocaeli (Hereke), UŞak'ta yapılmaktadır.

İzmit, Çaycuma (Zonguldak), Aksu (Giresun), Dalaman (Muğla), ay (Afyon), Balıkesir, Taşköprü (Kastamonu) ve Taşucu'nda (Mersin) cam fabrikası vardır.

Türkiye'de gıda sektörü, en önemli sanayi kollarındandır.

Türkiye'de unlu mamulleri sanayisi İstanbul, Kocaeli (Hereke), Bursa, İzmir, Manisa, UŞak, Isparta, Kayseri ve Gaziantep illerinde yaygındır.

Şeker fabrikaları şeker pancarı tarımının yapıldığı yerlerin yakınında kurulmaktadır.

1) Bu bilgi sanayi tesislerinin yer seçiminde etkili olan faktörlerden hangisine örnek olarak gösterilebilir?

A) Su kaynaklarına yakınlık

B) Enerji kaynağına yakınlık

C) Tüketim alanlarına yakınlık

D) Hammadde kaynağına yakınlık

E) Ulaşım imkanlarının uygun olması

I. Antalya - Krom sanayisi

II. İskenderun - Demir - çelik sanayi

III. Ödemiş - Bor işletmeleri

IV. İzmit - Petrokimya

V. Seydişehir - Alüminyum sanayi

2) Yukarıda verilen yer ve bu yerlerde bulunan sanayi kolları eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A) I

B) II

III

D) IV

E) V

Yünlü dokuma sanayisi genel olarak küçükbaş hayvancılık faaliyetlerin yoğun olduğu yerlerde yapılmaktadır.

3) Buna göre aşağıdaki yerlerin hangisinde yünlü dokuma sanayisinin gelişme gösterdiği söylenemez?

A) Giresun

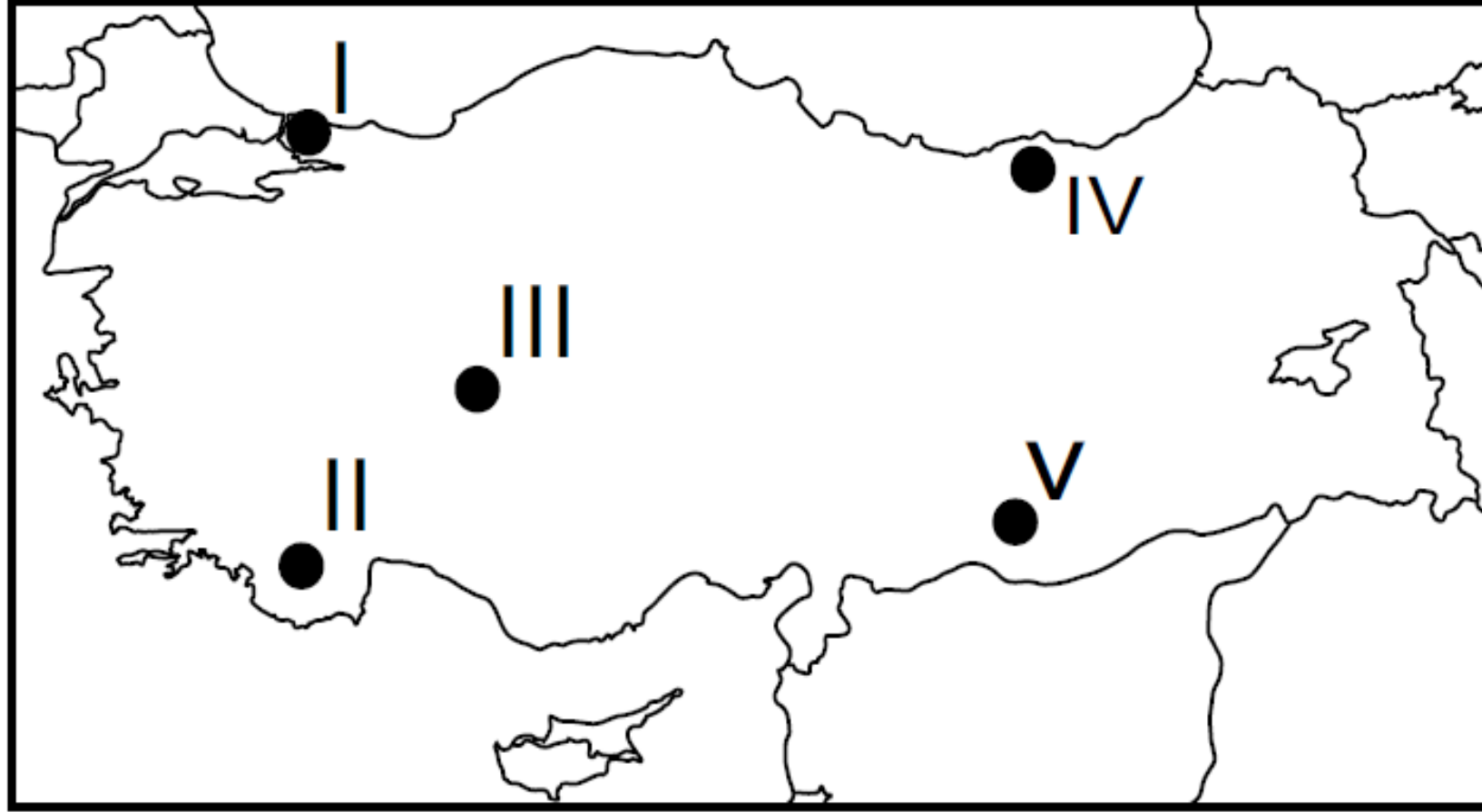
B) Kayseri

C) Isparta

D) Uşak

E) Gaziantep

- Tarımsal üretim gıda sanayisinin hammadde kaynağını oluşturur.
- Tarımsal üretim üzerinde iklim özellikleri, yer şekilleri, toprak özellikleri gibi faktörler etkili olmaktadır.

4) Buna göre haritada işaretli yerlerden hangileri un ve unlu mamuller üreten bir fabrika kurmak için diğerlerine göre daha uygundur?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve IV

D) I ve V

III ve V

5) Aşağıda verilen yer ve bu yerde bulunan sanayi kolları eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A) Gaziantep - Pamuklu dokuma

B) Eskişehir - Unlu gıda

C) Edirne - Süt ürünleri

D) Konya - Petrol rafineri

E) Uşak - Dokunma

KAYNAKLAR

MEB Coğrafya 11
Ders Kitabı, 2019

Yazarlar

Kenan TÜRKEZ
Mutlu KARAKOÇ
Nurullah BALŞEN
Tolga PEKTAŞ

GÜN Yayınları
Coğrafya 11, 2019

Yazarlar

Mehmet BARANAYDIN
Yusuf AYDIN
Gülten TEKBAŞ

